

Partnerbijeenkomst Coalitie Bos & Hout - 8 oktober 2018 te Almeerderhout

Verslag op hoofdlijnen voor deelnemers

Op uitnodiging van het kernteam van de Coalitie Bos & Hout waren ca. 50 deelnemers aanwezig bij de Partnerbijeenkomst. De meeste aanwezigen zijn direct betrokken bij agendering en uitvoering van projecten met meerwaarde voor klimaat en circulaire economie. Het gezelschap bestond met name uit de ondertekenaars van het Actieplan Bos & Hout (oktober 2016), de uitvoeringpartners van het twaalfstal lopende klimaatprojecten, gefinancierd uit de 'Klimaatvelop 2018', en uit een aantal prominente bestuurders. Belangrijkste doelen waren om iedereen te informeren over de stand van zaken en samen vooruit te blikken naar de manier waarop de sector haar ambities uit het Actieplan Bos & Hout gaat realiseren. Vanwege de maatschappelijke aandacht voor klimaatverandering en de rol die de sector daarin wil spelen lag het accent op CO₂-vastlegging met bos en hout.

De middag, onder de dynamische leiding van dagvoorzitter Hank Bartelink, was ingedeeld in drie blokken: Waar staan we?, Werk in uitvoering!, en Hoe verder? Dit verslag volgt die indeling.

Waar staan we?

In de blok schetsten Dianne Nijland (directeur VBNE), Gert-Jan Nabuurs (hoogleraar WUR) en Bart Krol (oud-gedeputeerde provincie Utrecht, adviseur van het kernteam) de stand van zaken.

Dianne Nijland vertelde over de Werkgroep Bomen, bos en natuur, waarvan zij tot nu toe voorzitter is. Deze werkgroep heeft voorstellen voorbereid, die zijn ingediend aan de Klimaattafel Landbouw en Landgebruik onder voorzitterschap van Pieter van Geel. Het PBL heeft de voorstellen geanalyseerd en het kabinet heeft op basis daarvan de voorstellen omarmd. De Klimaattafel heeft nu als opdracht deze de komende maanden uit te werken en te concretiseren. Vanwege de cruciale rol van provincies bij bos- en natuurbeleid zal het voorzitterschap van de werkgroep worden overgenomen door Peter Drenth, voorzitter van de Bestuurlijke Adviescommissie Vitaal Platteland en gedeputeerde in Gelderland.

Gert-Jan Nabuurs gaf een beeld van de 12 klimaatprojecten, waarmee de sector in opdracht van het ministerie van LNV ervaring en meetgegevens verzamelt. Gert-Jan is voorzitter van het consortiumteam en tevens trekker van de Gereedschapskist Klimaatslim Bosbeheer. In deze gereedschapskist worden de ervaringen van de lopende en toekomstige pilots worden gebundeld en beschikbaar gesteld. De lopende pilots zijn gericht op bosuitbreiding, klimaatslim bosbeheer, en het verbeteren van de houtketen met het oog op beschikbaarheid en toepassing van binnenlands kwaliteitshout.

Bart Krol vertelde over de ontwikkelingen in het kernteam van de Coalitie, waaronder de nieuwe framing van de Actieplan-ambities, en daarmee de verbreding van Actieplan naar Coalitie Bos & Hout. Deze herpositionering - met als pay-off 'Voor een beter klimaat en een circulaire toekomst' - ondersteunt de belangrijke verbinding tussen de sector enerzijds en provincies en andere bestuurders anderzijds. Dit is mede van belang omdat nieuw klimaatbeleid voor een belangrijk deel een ruimtelijke discussie betreft en dat het kostenaspect daarbij zwaar weegt. In blok III wordt hierop verder ingegaan met in de dialoog met bestuurlijke sleutelpersonen.

De koers van het kernteam - en daarmee de Coalitie - is dus gericht op drie aspecten: (1) laten zien wat we kunnen betekenen (in de klimaatpilots), (2) aan tafel bij de plannenmakers (via werkgroep en klimaattafel) en (3) verbinden van de sector met de politiek en maatschappij.

Werk in uitvoering!

In dit blok kwamen vijf sprekers aan bod met een pitch van hun lopende project en gerelateerde ambities over een breed scala van onderwerpen. Iedere spreker sloot af met aanbevelingen voor een verdere opschaling van zijn onderwerp. Het ging om de volgende onderwerpen, sprekers en aanbevelingen:

- Klimaatwinst door bosvorming - Ruben Veeffkind (manager Strategie bij Greenchoice)
Aanbevelingen:
 - Zorg dat bedrijven die klimaatmaatregelen nemen, die ook kunnen claimen
 - Gebruik funding van bedrijfsleven (o.a. Greenchoice) om andere geldstromen op gang te krijgen
- Agroforestry - Piet Rombouts (agro-ecoloog, bestuurslid Stichting Agroforestry Zuid-Nederland)
Aanbevelingen:
 - Beloon additionele ecosysteemdiensten in landbouw
 - Garandeer dat landbouwgrond met bomen landbouwstatus houdt
- Cascade van hout - Peter Fraanje (directeur BRBS Recycling)
Aanbevelingen:
 - Stuur met belastingstelsel op circulariteit
 - Stimuleer vraag naar recycled content
- De Brabantse bosaanpak - Wiel Poelmans (projectleider Biodiversiteit en Natura 2000, provincie Noord-Brabant)
Aanbevelingen:
 - Kies uitgangspunt: Bos kan overal, behalve waar redenen zijn om het landschap open te houden
 - Organiseer private financiering, bijvoorbeeld door op te richten stichting
- Houtskeletbouw - Jos Lichtenberg (emeritus hoogleraar Product Ontwikkeling Bouw aan de TU Eindhoven, en voorzitter van de sectie Houtskeletbouw van de NBVT)
Aanbevelingen:
 - Erken spectaculaire klimaatbijdrage van houtbouw
 - Ondersteun opschaling productie naar 10.000 houtskeletwoningen per jaar

De sheets van bovenstaande sprekers zijn als bijlagen bij dit verslag gevoegd.

Aan het einde van dit blok presenteerde Elsbeth Gerritsen (Trees4All) de nieuwe site **coalitiebosenhout.nl**. Op deze site zullen de ontwikkelingen en plannen worden gedeeld. De structuur staat, maar meer content is en blijft welkom!

De pauze wordt vooral benut voor netwerken; een paar deelnemers nemen deel aan een rondleiding door De Kemphaan door Kasper Broek, of gaan in gesprek met Elsbeth Gerritsen over de site.

Hoe verder?

Pieter van Geel geeft vanuit zijn rol als voorzitter van de klimaattafel Landbouw en Landgebruik als beeld dat het glas halfvol is, maar dat er nog veel moet gebeuren. De (potentiële) totale bijdrage van bos en hout in Nederland is weliswaar bescheiden van omvang, maar wel wezenlijk en dus van belang. De samenleving moet mee in de transitie, dus de stappen dienen geleidelijk gezet te worden. Dit geldt ook het grondgebruik; het is daarom beter op volhardende wijze jaarlijks bescheiden oppervlakten te realiseren. Na 20 tot 30 jaar heeft dit vanzelf een grote impact. Zijn dringend advies is om niet alleen plannen te maken, maar nu al te beginnen; hij waardeert daarom de lopende

klimaatpilots. Ten aanzien van meer hout in de bouw geeft Van Geel aan dat dat gewoon gedaan moet worden en dat de sector afspraken moet maken met bouwers en aannemers.

Van Geel benoemt twee zorgpunten: biodiversiteit en de oplopende ruimteclaim. Er is namelijk ook veel extra ruimte nodig voor het extensiveren van de landbouw, woningbouw, zonneweiden etc. Daarnaast zal voor het energiebeleid veel meer biomassa beschikbaar moeten

komen en die vraag mag niet te veel op het buitenland afgewenteld worden. Dit is een majeur vraagstuk dat de politiek moet oplossen. Het kabinet moet daarom met een visie komen.

Peter Drenth stelt dat de conflicterende claims op ruimte het beste op provinciaal niveau afgewogen kunnen worden. In de gemeenten moet het gebeuren. Het is volgens hem cruciaal de samenwerking tussen provincies en de sector bos en hout te versterken.

Sylvo Thijsen benadrukt dat de ambitie van Actieplan groot is, en dat dit alleen een kans van slagen heeft als de relatie tussen bos en stedelijk gebied centraal staat. Dit vereist een systemsprong met andere businessmodellen.

Drenth en Thijsen geven beiden aan dat de groene metropool Nederland met de klimaatopgave tot een wezenlijke andere inrichting gebracht zal moeten worden. Het zal leiden tot meer integratie van functies en dus minder strakke ruimtelijke scheidingen zoals

tot op heden tussen bijvoorbeeld landbouw en natuur.

Gert-Jan Nabuurs noemt dat de Nederlandse aanpak in Europa als een goed voorbeeld wordt gezien. Hij onderstreept verder de noodzaak van publiekscommunicatie om de kennis over de toegevoegde waarde van bos en hout - en daarmee het belang van het kappen van bomen - op een hoger niveau te brengen. Gert-Jan Nabuurs benadrukt ook dat het extra ruimtebeslag van bomen en bos ook bereikt kan worden door andere slimme functiecombinaties. Niet alleen door rood en groen combinaties bij stadsuitbreiding maar bijvoorbeeld ook door gebieden voor noodoverloop en waterretentie te benutten voor biomassaproductie.

In aanvulling hierop kwamen tijdens de discussie onder meer de volgende onderwerpen aan de orde:

- De regie voor bosuitbreiding ligt met name bij provincies. Regio's - die meestal ontstaan als gevolg van specifieke kansen - en gemeenten spelen ook een rol, maar de provincies trekken de planvorming.
- Liesbeth van FSC: advies nodig zoals ook aangegeven bij Springtij houttafel.
- De biomassa discussie hangt als een wolk boven de sector, met name vanwege de negatieve beeldvorming van houtstook. Er is op dit moment geen eenduidig advies voor de bosbeheerder. Sylvio Thijsen geeft aan dat Nederlandse biomassa nu al grotendeels voor bioraffinage wordt ingezet. Volgens hem heeft inlandse biomassa geen betekenis voor de bij- en mee stook in kolencentrales. Vergeet in deze discussie de 1 miljoen houtkachels in Nederland niet; die leveren een forse bijdrage aan houtverbruik en fijnstof.
- Klimaatverandering gaat vooral kinderen aan. Peter Derksen van de Stichting Boomfeestdag roept op om hen te laten meedenken. Kinderklimaattafel?
- René Klaassen (SHR) merkt op dat LCA-methoden ongunstig uitpakken voor hout ten opzichte van andere bouwmaterialen. Hier moet coalitie zich tegen verzetten. Paul van den Heuvel (Centrum Hout) merkt op dat dit zelfs CEI-Bois in Brussel nog niet is gelukt.

Tenslotte

Op verzoek van dagvoorzitter Hank Bartelink noemt Bart Krol een paar belangrijke punten die hem vandaag opvielen en waar verder aan gewerkt moet worden:

- We moeten samen zo snel mogelijk de afname van het bosareaal proberen stoppen.
- De gebouwde omgeving is 'goed' voor 40% van de CO2-uitstoot. Er moet daarom werk gemaakt worden van circulair werken, met een grote rol voor hout.
- Private partijen als Greenchoice willen helpen investeren, maar de koolstof creditsystemen bieden geen stimulans, ontmoedigen eerder; dit moet veranderen.

De kern is dat Nederland steeds voller wordt en dat bos en hout wezenlijk aan de leefbaarheid kunnen bijdragen. Daarvoor moet slimmer gebruik gemaakt worden van de ruimte door het combineren en integreren van functies. Dat kan door coalities te vormen, voor samenwerking en het delen van de ruimte. Dat is onze gezamenlijke opgave.

Bij wijze van afronding beantwoorden de aanwezigen de volgende twee vragen via hun smartphone. Dat leidt tot de volgende impressies:

